

Nr 359.

Godkänd av första kammaren den 14 juni 1935.

Godkänd av andra kammaren den 14 juni 1935.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition - angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 142 och memorial nr 165.)

Till Konungen.

I den till riksdagen avlätna, den 4 januari 1935 dagtecknade propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1935/1936 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkterna 172, 174, 176 och 260 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition angående vissa folkskoleväsendet berörande frågor, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1935/1936

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor ett förslagsanslag av 58,550,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Allmänt bidrag för utjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet ett förslagsanslag av 5,660,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdsbarnskolor ett förslagsanslag av 2,666,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m. ett förslagsanslag av 295,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Skolhusvärderingsnämnder ett anslag av 200,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter ett förslagsanslag av 230,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län ett förslagsanslag av 100,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem ett reservationsanslag av 900,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn ett förslagsanslag av 200,000 kronor;

dels ock till Dyrtdistillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter ett förslagsanslag av 18,000,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 8 mars 1935 dagtecknad proposition, nr 174, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att

A. godkänna följande allmänna grunder för *statsbidrag till undervisningslokaler m. m.* för folkskoleväsendet, att träda i kraft å dag, som Kungl. Maj:t bestämmer:

1. Staten bidrager till skoldistriktens kostnader för uppförande av *nya undervisningslokaler* för folkskoleväsendet.

Förutsättning för utgående av sådana bidrag är, att Kungl. Maj:t, där kostnaden beräknas överstiga 10,000 kronor, respektive länsstyrelsen, där kostnaden beräknas uppgå till högst 10,000 kronor, lämnat tillstånd till byggnadsarbetets utförande samt därvid fastställt den kostnadssumma, varå bidraget, högst, skall beräknas. Bidraget utgår därefter med tre fjärdedelar av den verkliga kostnaden, i den mån denna icke överstiger den fastställda summan.

Bidraget fördelas i lika belopp på tjugofem år och utgår till kostnaderna för — förutom inomhusledning, erforderliga biutrymmen samt ritningar, arbetsledning och kontroll — lärosalar (klassrum och specialrum), gymnastiksalar samt lokaler för undervisning i slöjd och hushållsgöromål ävensom för den första uppsättningen av inventarier till gymnastiksalar, slöjdsalar och skolkök.

2. Staten bidrager till de kostnader, skoldistriktet fått vidkännas för *redan befintliga*, distriktet tillhöriga, *undervisningslokaler*, dock med den begränsningen, att dylikt bidrag icke utgår för lokaler, som vid de nya bestämelseernas ikraftträdande varit i bruk mer än nitton år.

Bidraget utgår med visst belopp per lokal årligen till och med den 1 juli näst före den tidpunkt, då lokalen varit i bruk under tjugo år.

Bidrag utgår allenast för egentliga klassrum och gymnastiksalar. Lokalerna indelas av särskilda skolhusvärderingsnämnder i fyra klasser (I—IV), allt efter lokalernas beskaffenhet. Årsbidraget utgör för klass I 370 kronor per lokal, för klass II 240 kronor per lokal och för klass III 200 kronor

per lokal. För lokal, som hänföres till klass IV, utgår intet bidrag, ej heller för lokal, som tillkommit utan kostnad för distriktet.

3. Staten bidrager med en tredjedel av den av skoldistrikt erlagda eller såsom skälig enligt ortens pris ansedda *hyran för undervisningslokal*.

4. Staten bidrager till skoldistriktens kostnader för *underhåll* av klassrum, specialrum, gymnastiksal, slöjdsalar och rum för undervisning i hushållsgöromål samt för *tillhandahållande av skolmöbler och undervisningsmateriel* till sådana lokaler med visst årligt belopp för varje lokal.

Bidraget utgår för lokaler, som tillhöra distrikt, 50 kronor och för lokaler, som distrikt förhyr, 25 kronor, allt per sal och år. Kostnader för lokalernas uppvärming, belysning och städning bestridas av skoldistriktet utan bidrag av statsmedel.

5. Staten bidrager till bestridande av skoldistriktens kostnader för tillhandahållande av *tjänstebostäder* åt lärarpersonalen eller ersättning härför med följande årliga belopp, nämligen för ordinarie manlig folkskollärare 160 kronor, för ordinarie kvinnlig folkskollärare 120 kronor och för övriga lärare 80 kronor. Har tjänstebostad tillkommit utan kostnad för distriktet, utgår intet tjänstebostadsbidrag.

B. godkänna följande allmänna grunder för *statsbidrag till avlöning av lärare* vid folkskoleväsendet att träda i tillämpning från och med den 1 juli 1936:

1. Staten övertager hela kostnaden för de författningsenligt utgående kontanta minimilönerna för lärare vid folk- och småskolor ävensom föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skoldistriktet tillhöriga skolhem. I den mån kommunala lönetillägg förekomma, skola distriktet själva svara för dessa.

2. Staten övertager jämväl hela kostnaden för de författningsenligt utgående kontanta minimiarvodena för lärare i slöjd och hushållsgöromål.

3. Staten lämnar i viss utsträckning understöd för bestridande av skoldistriktets kostnader för avlöning av överlärare. Kungl. Maj:t prövar för varje särskilt fall efter därom av skoldistriktet gjord ansökning, huruvida statsbidrag må utgå. Bidraget utgår med högst hälften av arvodet, dock i intet fall med mera än 1,000 kronor för år och ej, där icke Kungl. Maj:t finner skäl medgiva undantag, för mer än *en* överlärartjänst inom ett och samma distrikt.

4. I samband med statens övertagande av här ifrågavarande kostnader meddelas följande föreskrifter, som åsyfta att bereda staten ökat inflytande och kontroll med avseende å folkskoleväsendets handhavande.

a). För inrättande av ny tjänst (ordinarie, extra ordinarie eller tjänst med anställning tills vidare eller på viss tid) skall Kungl. Maj:ts tillstånd inhämtas, dock att tjänst med anställning på viss tid må efter vederbörande folkskolinspektörs medgivande kunna utan Kungl. Maj:ts tillstånd vara inrättad under en tid av högst tre år.

b). Lärare skall vara skyldig underkasta sig förflyttning från ett skoldistrikt till ett annat (tvångsförflyttning). Dock skall denna skyldighet tillsvare endast gälla lärare, som efter de nya bestämmelsernas ikraftträdande första gången vinner ordinarie anställning. För lärare, som vid de nya bestämmelsernas ikraftträdande innehar ordinarie anställning men efter ansökning vinner transport till annan tjänst av motsvarande slag, förbindes flyttningsskyldighet med den nya anställningen. Sistnämnda bestämmelse genomföres dock ej omedelbart utan först efter förloppet av fem år. Flyttningsskyldigheten gäller för varje lärare endast det flyttningsområde, där han är anställd. Flyttningsområdena sammanfalla med de tretton områdesgrupper, som omförmålas i kungörelsen den 20 juli 1933 (nr 507) om tillsättning i vissa fall av lärare vid folk- och småskolor. Tvångsförflyttning tillämpas endast, då den nödvändigöres av behov att indraga övertalig tjänst. Vid tvångsförflyttning skall så vitt möjligt tillses, att läraren genom förflyttningen icke lider någon minskning i de förmåner, han åtnjuter å den förra tjänsten. I den mån läraren genom förflyttningen går förlustig kommunalt lönetillägg eller tilläggspension, skall ersättning härför beredas läraren av statsmedel. Till flyttningskostnaderna erhåller läraren bidrag av statsmedel. Beslut om tvångsförflyttning meddelas av Kungl. Maj:t.

c). Innan förslag till återbesättande av lärartjänst upprättas, skall statens vederbörande folkskolinspektör avgiva yttrande, vari han skall angiva de tre sökande, som enligt hans mening äro med hänsyn till befordringsgrunderna mest meriterade, ävensom ordningen dem emellan. Kommer skolrådet vid förslaget upprättande till annat resultat än folkskolinspektören, skall ärendet hänskjutas till domkapitlet, som då har att upprätta förslaget.

Nu angivna bestämmelser om folkskolinspektörens och domkapitlets medverkan vid förslags upprättande skola ej tillämpas i skoldistrikt, vilka enligt särskilt beslut av Kungl. Maj:t undantagits från den statliga inspektionen.

Är lärartjänst förenad med överlärartjänst, skall det tillkomma skolöverstyrelsen att upprätta förslag till lärartjänsten.

Då fråga är om tillsättande av överlärartjänst, skall skolöverstyrelsen avgiva yttrande angående de sökandes lämplighet samt därvid jämväl angiva de tre sökande, som överstyrelsen finner mest lämpliga, ävensom ordningen dem emellan. Skolrådet har vid meddelande av förordnande å överlärartjänst att välja mellan dem, som skolöverstyrelsen på sätt nu nämnts angivit.

C. godkänna följande allmänna grunder för *statsbidrag till skolskjutsar* att tillämpas från och med den 1 juli 1935:

Staten bidrager med åtta tiondelar av skoldistriktens styrkta verkliga kostnader för skolskjutsarna, likväl med rätt för utanordningsmyndigheten att, om kostnaderna befinnas oskälige i förhållande till ortens pris, reducera bidraget. De myndigheter, som hava att besluta i reglementsfrågor, skola äga fastställa sådan organisation av skoldistriktets skolväsende, som förutsätter anordnande av skolskjutsar.

D. godkänna följande allmänna grunder för *statsbidrag till inackordering av skolpliktiga barn* att tillämpas från och med den 1 juli 1935:

Staten bidrager med åtta tiondelar av skoldistriktens styrkta verkliga kostnader för inackorderingen, likväl med rätt för utanordningsmyndigheten att, om kostnaderna befinnas oskäligen i förhållande till ortens pris, reducera bidraget. Bidragsrätten gäller, oavsett skoldistriktets belägenhet. De myndigheter, som hava att besluta i reglementsfrågor, skola äga fastställa sådan organisation av skoldistriktets skolväsende, som förutsätter anordnande av inackordering av skolpliktiga barn.

E. medgiva, att Kungl. Maj:t må äga utfärda de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen av de under A—D här ovan angivna allmänna grunder;

F. medgiva, att sådan manlig lärare vid småskola och vid mindre folkskola ävensom manlig biträdande lärare vid folkskola, som blivit anställd efter utgången av år 1918, må från den 1 juli 1935 äga rätt att åtnjuta ett särskilt tillägg till lönen av 200 kronor för år;

G. medgiva sådan ändring i grunderna för utgående av statsbidrag till undervisning i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor, att, då fråga är om undervisning i slöjd för flickor, i det minimiantal lärjungar, som slöjdivdelning skall omfatta, må, under förutsättning att den består av samtliga de folkskolestadiet tillhörande flickor, vilka prövas skäligen kunna delta i slöjdundervisningen, få inräknas även flickor från småskolestadiet;

H. besluta, att beträffande dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverk, vid kommunala flickskolor och vid folkhögskolor ävensom åt lärare vid folk- och småskolor samt statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vissa barnhem, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier skola från och med den 1 juli 1935 lända till efter rättelse de allmänna grunder, som i ifrågavarande hänseende gälla för budgetåret 1934/1935, dock med iakttagande att dyrtidstillägg må utgå till lärare i manlig och kvinnlig slöjd vid högre folkskolor allenast i sådant fall, då statsbidrag jämlikt gällande bestämmelser utgår till undervisningen; ävensom

bemyndiga Kungl. Maj:t såväl att utfärda de närmare föreskrifter, vilka för tillämpning av i nästföregående stycke berörda allmänna grunder kunna befinnas erforderliga, som även att i huvudsaklig enlighet med de i sådant avseende nu gällande föreskrifter meddela närmare bestämmelser i fråga om dyrtidstillägg åt vissa lärarinnor vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, Maria Nordenfelts högre handarbetslärarinneseminarium i Göteborg och föreningen Handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm;

I. anvisa för budgetåret 1935/1936

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor ett förslagsanslag av 58,550,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Allmänt bidrag för utjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet ett förslagsanslag av 5,660,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor ett förslagsanslag av 2,665,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m. ett förslagsanslag av 295,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Bestridande av engångskostnader för skolhuvärderingsnämnder ett förslagsanslag av 200,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter ett förslagsanslag av 230,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län ett förslagsanslag av 100,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem ett förslagsanslag av 900,000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn ett förslagsanslag av 200,000 kronor;

dels ock till Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter ett förslagsanslag av 18,000,000 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft, bland andra, följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen:

dels två likalydande motioner (I: 315 och II: 553), vari hemställts, att bidragstiden för redan befintliga undervisningslokaler för folkskoleväsendet måtte bestämmas till 40 år från den dag byggnaderna eller lokalerna togos i anspråk;

dels två likalydande motioner (I: 318 och II: 570), vari hemställts, bland annat, att riksdagen måtte besluta, att statsbidrag till redan befintliga distriktet tillhöriga undervisningslokaler måtte utgå med ett belopp per lokal årligen av 240 kronor, lika för samtliga lokaler, och på de grunder i övrigt som Kungl. Maj:t föreslagit;

dels två likalydande motioner (I: 320 och II: 567), vari hemställts, bland annat, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 174 ville besluta,

att beträffande punkt B. 4 c) första stycket göra följande uttalande: Sedan preliminärt förslag till återbesättande av lärtjänst av skolråd upprättats, skall statens vederbörande folkskolinspektör avgiva yttrande däröver. Kommer skolrådet vid förslagens slutliga upprättande till ett resultat, som strider mot folkskolinspektörens mening, skall ärendet hänskjutas till skolöverstyrelsen, som då har att upprätta förslaget; samt

att beträffande punkt B. 4 c) tredje och fjärde styckena angående tillsättning av överlärare godkänna att nu gällande bestämmelser må äga fortsatt giltighet;

dels en motion (II: 552), vari hemställts, att riksdagen vid antagande av Kungl. Maj:ts proposition nr 174 och vid godkännande av allmänna grunder för statsbidrag för avlöning av lärare vid folkskoleväsendet måtte besluta sådan ändring av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om proceduren för lärares tillsättning, att förslag till återbesättande av lärartjänst skall upprättas av skolrådet och att statens vederbörande folkskolinspektör skall över upprättat förslag avgiva yttrande, innan valet äger rum;

dels en motion (II: 554), vari hemställts, att riksdagen vid bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition nr 174 ville besluta:

1. att uttala, att indragning av lärartjänst, i synnerhet då det gäller enda befattningen vid en skola, skall ske med försiktighet, iakttagande av berättigade pedagogiska synpunkter samt skälig hänsyn till föräldrarnas och bygdens intressen;

2. att skyldighet till tvångsförflyttning tillsvidare endast skall gälla lärare, som efter de nya bestämmelsernas ikraftträdande första gången vinner ordinarie anställning;

3. att lärare, som tvångsförflyttas, icke skall lida någon minskning i de löneförmåner, han åtnjutit å den förra tjänsten, varvid hänsyn skall tagas förutom till kommunalt lönetillägg även till ersättning för övertidsläsning samt arvode för slöjd och fortsättningskola, allt beräknat efter lärarens medelinkomst för de sista fem åren eller den kortare tid, han tjänstgjort å befattningen;

4. att bemyndiga Kungl. Maj:t att förflytta sådan biträdande lärare vid folkskola eller lärare vid mindre folkskola, vars tjänst blivit överflödig, till annat skoldistrikt;

dels ock en motion (II: 568), vari hemställts, bland annat, att riksdagen måtte under förutsättning av bifall till vad i propositionen nr 174 i övrigt föreslagits rörande statsbidrag till de kostnader, skoldistriktet fått vidkännas för redan befintliga, distriktet tillhöriga skollokalerna, besluta,

att årsbidraget fixeras till ett och samma belopp för alla för sitt ändamål tjänliga klassrum och gymnastiksalarna samt att detta årsbidrag bestämmas på så sätt, att den i propositionen angivna kostnadsramen för dessa statsbidrag icke överskrides;

att årsbidragen till redan befintliga undervisningslokaler, vilkas uppförande bekostats med bidrag av statsmedel, bestämmas efter de grunder, som i motionen angivits, samt

att riksdagen måtte medgiva, dels att kostnaderna för lärares å överflödig tjänst frivilliga förflyttning till tjänst inom annat skoldistrikt må bestridas av statsmedel, dels att Kungl. Maj:t må bemyndigas att vidtaga de jämkningar och ändringar i kungörelsen nr 507 av år 1933, som må befinnas erforderliga för uppnåendet av syftet med densamma.

Efter omfattande utredningar har Kungl. Maj:t för riksdagen framlagt

den sedan länge på dagordningen stående frågan om statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet.

Såsom i statsrådsprotokollet erinrats, hava primärkommunernas växande skattebördor och det ojämna skattetrycket i dessa kommuner under de senaste åren alltmera aktualiserat spørsmålet om åtgärder för att härutinnan åvägabringa en ändring, som kunde leda till lättnad för kommunerna och samtidigt åstadkomma en utjämning av skattetungan kommunerna emellan. Skattutjämningsberedningen, som tillsattes år 1929 och år 1933 avgav sitt principbetänkande, hade till sin huvudsakliga uppgift att utreda och framställa förslag i dessa frågor. Beredningen intog den ståndpunkten, att den väg, statsmakterna borde följa i sina strävanden i angivna syfte, vore att i första rummet beträffande de olika förvaltningsuppgifter, som kommunerna för närvarande hade att ombesörja och finansiera, undersöka, i vilken mån det vore önskvärt och lämpligt, att utgifterna överflyttades på större kommunala utdebiteringsområden eller på staten, samt att, först sedan en sådan överflyttning verkstälts, skrida till åtgärder av allmänt skattutjämnande verkan. I enlighet med sin sålunda intagna principståndpunkt föreslog beredningen i fråga om olika förvaltningsgrenar överflyttning i större eller mindre utsträckning till staten av förekommande kostnader utan att därvid ifrågasätta tillämpning av några differentieringsregler av statsbidragen till en efter skattekrontal eller skattetryck varierande kvotdel. Bland nämnda förvaltningsgrenar intog folkskoleväsendet ett framskjutet rum. 1934 års folkskolesakkunniga, som hade till uppdrag att bearbeta skattutjämningsberedningens förslag, i vad angick folkskolan, anslöto sig i avseende å skattelindrings- och skattutjämningssynpunkten till beredningens uppfattning, när det gällde principerna för statsbidragens utmätande.

Departementschefen har i princip biträtt de sakkunnigas förslag till en likformig fördelning av statsbidragen till nu ifrågavarande ändamål mellan kommunerna utan hänsyn tagen till det varierande kommunala skattetrycket eller likartade faktorer.

Vid en prövning av vad som anförts för och emot den sålunda av de sakkunniga och departementschefen intagna ståndpunkten har riksdagen funnit de starkaste skälen tala för densamma, och i anslutning härtill finner sig riksdagen böra i princip bifalla det i propositionen nr 174 framlagda förslaget om överflyttning till staten av vissa kostnader för folkskoleväsendet.

Riksdagen övergår härefter till en detaljbehandling av här förevarande förslag, varvid riksdagen huvudsakligen kommer att följa den i departementschefens hemställda iakttagna ordningen.

Under A. har framlagts förslag till allmänna grunder för *statsbidrag till undervisningslokaler m. m.* för folkskoleväsendet, och har därvid under 1. behandlats frågan om bidrag till skoldistriktens kostnader för *uppförande av nya lokaler.*

Såsom förutsättning för utgivande av sådana bidrag har föreslagits skola

gälla, att Kungl. Maj:t, där kostnaden beräknas överstiga 10,000 kronor, respektive länsstyrelsen, där kostnaden beräknas uppgå till högst 10,000 kronor, lämnat tillstånd till byggnadsarbetets utförande samt därvid fastställt den kostnadssumma, varå bidraget, högst, skall beräknas.

Enligt sakkunnigmajoritetens förslag skulle statsbidraget utgå med 75 procent eller $\frac{3}{4}$ av anläggningskapitalet för bidragsberättigade lokaler och utbetalas i lika belopp under 40 år. Reservanternas förslag skiljer sig från majoritetens förslag därutinnan, att byggnadsbidraget skulle utgå med hälften av anläggningskapitalet och utanordnas antingen omedelbart eller ock fördelat på 25 år. I sistnämnda fall skulle staten lämna ersättning för kommunens ränteförlust på så sätt, att årsbidraget bestämdes till 6 procent av byggnadsbidraget. Departementschefen har påpekat, att vid utbetalning i form av årsbidrag reservanternas förslag i realiteten ledde till samma resultat som majoritetsförslaget med avseende å relationen mellan det totala statsbidraget och anläggningskapitalet, då 25 årsbidrag, vart och ett motsvarande 6 procent av halva anläggningskapitalet, gäve en summa, som utgjorde $\frac{3}{4}$ av nämnda kapital. Departementschefen har i anslutning till majoritetens förslag förordat, att statsbidraget skulle bestämmas till $\frac{3}{4}$ av den nominella byggnadskostnaden (anläggningskapitalet). Beträffande reservanternas förslag, att statsbidrag å mindre belopp skulle utbetalas omedelbart, har departementschefen framhållit, att detsamma kunde synas praktiskt men å andra sidan medförde vissa svårigheter vid beräknande varje år av anslagsbehovet för statens vidkommande. I anslutning härtill har departementschefen förordat, att regeln om bidragens fördelning på 25 år borde gälla över hela linjen.

Av den förebragta utredningen har riksdagen, som undersökt möjligheterna att i analogi med vad Kungl. Maj:t föreslagit i fråga om bidrag till redan befintliga lokaler bestämma statsbidraget till nya lokaler efter vissa schematiska grunder, funnit sig övertygad om att Kungl. Maj:ts förslag — med statsbidraget ställt i viss relation till de faktiska byggnadskostnaderna — med hänsyn till såväl de synnerligen varierande byggnadskostnaderna som önskvärdheten att vidmakthålla kommunernas intresse att nedbringa dessa kostnader är att föredraga. Riksdagen bifaller fördenskull Kungl. Maj:ts förslag i här förevarande hänseende.

Riksdagen vill erinra, att folkskolesakkunnigas majoritet föreslagit gränsen för Kungl. Maj:ts, respektive länsstyrelsens prövning till 3,000 kronor, under det att reservanterna påyrkat en sänkning av gränsen till 1,500 kronor. Riksdagen kan icke finna annat än att Kungl. Maj:ts förslag, enligt vilket gränsen höjts till 10,000 kronor, måste anses innebära en tillräcklig eftergift för de framkomna yrkandena på decentralisering av förevarande byggnadsärenden. Vidare finner riksdagen i likhet med departementschefen det statliga intresset kräva, att Kungl. Maj:t har i sin hand avgörandet av de frågor, som innebära mera betydande medelsanvisningar. På grund av vad

sålunda anförts har riksdagen funnit sig böra godkänna Kungl. Maj:ts framställning härutinnan.

Vad i övrigt i här förevarande hänseende föreslagits har givit riksdagen anledning till erinran endast för såvitt angår frågan om utbetalande omedelbart i vissa fall av statsbidrag. Riksdagen har icke kunnat undgå att finna, att, när det gäller mindre summor än förslagsvis 100 kronor om året, betydelsen av statsbidraget för vederbörande kommun måste bli skäligen ringa, under det att samma bidrag, utbetalat på en gång, för en mindre kommun kan medföra en icke obetydlig lättnad. De årliga merkostnaderna för statsverket vid en anordning sådan som nu av riksdagen antytts synas icke kunna uppgå till sådana belopp, att de omöjliggöra en något så när säker kostnadsberäkning beträffande anslagsbehovet för vederbörande budgetår. Å andra sidan torde ett icke ringa arbete med utanordning och bokföring m. m. härigenom kunna besparas. Riksdagen anser sig alltså böra giva sin anslutning till det av reservanterna i här förevarande hänseende framförda förslaget, varvid gränsen torde böra dragas vid nyss antydda årliga belopp av 100 kronor. Härvid måste emellertid, för att icke här ifrågakommande kommuner skola bli gynnsammare ställda än andra, en ändring vidtagas beträffande den del av den nominella byggnadskostnaden, som skall utgå som statsbidrag. Kungl. Maj:ts förslag om statsbidrag med $\frac{3}{4}$ av byggnadskostnaden, fördelat på 25 år, motsvarar nämligen, som av det föregående framgår, ett omedelbart statsbidrag med halva byggnadskostnaden. I anslutning härtill bör i de fall, då den verkliga kostnaden, i den mån denna icke överstiger den på ovan angivet sätt fastställda kostnadssumman, uppgår till högst 5,000 kronor, statsbidraget utgå med hälften av berörda kostnad och omedelbart utbetalas.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall statsbidrag utgå till kostnaderna för — förutom inomhusledning, erforderliga biutrymmen samt ritningar, arbetsledning och kontroll — lärosalar (klassrum och specialrum), gymnastiksalar samt lokaler för undervisning i slöjd och hushållsgöromål ävensom för den första uppsättningen av inventarier till gymnastiksalar, slöjdsalar och skolkök.

Mot förslaget, att statsbidrag till specialrum skall utgå efter prövning från fall till fall, har riksdagen icke något att erinra.

Vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande bidragsberättigade utrymmen har givit riksdagen anledning till allenast följande erinran. Riksdagen vill erinra om departementschefens å sid. 78 i statsrådsprotokollet gjorda uttalande, att han i likhet med sakkunnigmajoriteten hölle före, att frågan, huruvida statsbidrag skulle utgå till specialrum för undervisning i naturkunnighet, teckning o. s. v. samt för lärarrum och samlingsalar, borde bli föremål för prövning från fall till fall i samband med avgörande av ärenden om statsbidrag. I anslutning till vad departementschefen sålunda anført utgår riksdagen från att statsbidrag efter prövning från fall till fall kan komma att beviljas jämväl för lärarrum och samlingsalar.

Riksdagen finner sig böra uttala sin anslutning till vad departementschefen anført därom, att statsbidrag icke bör åtnjutas för om- eller nybyggnadsarbeten, vilka avse allenast att sätta redan befintliga lokaler i bättre skick eller giva en lämpligare disposition av dessa.

Härefter har riksdagen att till behandling upptaga Kungl. Maj:ts under A. 2 framlagda förslag om statsbidrag till de kostnader, skoldistriktet fått vidkännas för *redan befintliga*, distriktet tillhöriga *undervisningslokaler*.

Kungl. Maj:ts förslag innefattar i huvudsak följande: Bidrag skall icke utgå för lokaler, som vid de nya bestämmelsernas ikraftträdande varit i bruk mer än nitton år. Bidrag skall utgå med visst belopp per lokal årligen till och med den 1 juli näst före den tidpunkt, då lokalen varit i bruk under tjugo år. Bidrag skall utgå allenast för egentliga klassrum och gymnastiklokaler. Lokalerna skola av särskilda skolhusvärderingsnämnder indelas i fyra klasser (I—IV), allt efter lokalernas beskaffenhet. Årsbidraget skall utgöra för klass I 370 kronor per lokal, för klass II 240 kronor per lokal och för klass III 200 kronor per lokal. För lokal, som hänföres till klass IV, skall intet bidrag utgå, liksom ej heller för lokal, som tillkommit utan kostnad för distriktet.

I motionerna I: 315 och II: 553 har yrkats, att bidragstiden för redan befintliga undervisningslokaler för folkskoleväsendet måtte bestämmas till fyrtio år från den dag, byggnaderna eller lokalerna togos i anspråk. I motionerna har tillika föreslagits, att om- och tillbyggnad, som varit erforderlig för lokalernas modernisering, bör likställas med nybyggnad.

I motionerna I: 318 och II: 570 har, så vitt nu är i fråga, yrkats, att riksdagen måtte besluta, att statsbidrag till redan befintliga, distriktet tillhöriga undervisningslokaler må utgå med ett belopp per lokal årligen av 240 kronor, lika för samtliga lokaler, och på de grunder i övrigt, som Kungl. Maj:t föreslagit.

I motionen II: 568 har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att årsbidraget fixeras till ett och samma belopp för alla för sitt ändamål tjänliga klassrum och gymnastiklokaler, att detta årsbidrag bestämmas på så sätt, att den i propositionen angivna kostnadsramen för dessa statsbidrag icke överskrides, samt att årsbidragen till redan befintliga undervisningslokaler, vilkas uppförande bekostats med bidrag av statsmedel, bestämmas efter i motionen angivna grunder.

Såsom av statsrådsprotokollet inhämtas, hava folkskolesakkunniga även beträffande här förevarande bidrag delat sig på två linjer, i det att majoriteten föreslagit, att byggnadsbidraget skall utgå efter vissa schematiska grunder, under det att reservanterna vid beräkningen av detsamma sökt anslutning till de verkligen havda byggnadskostnaderna.

Vid en prövning av de skäl, som anförts för eller emot de båda huvudlinjerna, har riksdagen funnit sig böra besluta i enlighet med sakkunnig-

majoritetens av departementschefen godtagna förslag i här förevarande hänseende, dock med de förenklingar, som riksdagen i det följande angiver.

Beträffande såväl gränsen tillbaka i tiden för bidragsberättigade lokaler som det årliga bidragsbeloppet för dylik lokal hava meningarna brutit sig både under ärendets tidigare behandling och i de i ämnet väckta motionerna.

Riksdagen har vid sin prövning av de olika framkomna förslagen sökt finna en lösning, som — under bibehållande av den i propositionen approximativt beräknade kostnadsramen, omkring 27 miljoner kronor — med enklast möjliga administrativa former förenar största möjliga rättvisa och dessutom, i den mån så är möjligt, lämnar hjälp åt de kommuner, som uppfört skolbyggnader under den dyraste byggnadstiden. I detta sammanhang har riksdagen tillika undersökt möjligheterna att, i anslutning till skolöverstyrelsens å sid. 56 i statsrådsprotokollet återgivna uttalande, bereda ökad hjälp åt kommuner, som hittills kunnat erhålla statsbidrag till skolbyggnader antingen ur särskilda för ändamålet anvisade anslag eller ur medlen till kommunala beredskapsarbeten.

Riksdagen vill från nu angivna utgångspunkter till en början taga ställning till det av departementschefen förordade klassificeringsförfarandet. I det stora hela kan riksdagen i detta hänseende uttala sin anslutning till de synpunkter, som i denna fråga framförts i motionerna I: 318 och II: 570 samt II: 568. Riksdagen vill här endast peka på de uttalade farhågorna för att det beräknade totala bidraget kan väsentligen överskridas i verkligheten därigenom att ett större antal lokaler än beräknat kommer att föras till klass I — klassificeringen skulle efter förslaget ske efter lokalernas *tjänlighet* — varjämte det måste bli mycket svårt att uppställa några allmänna vägledande principer för klassificeringen. Härtill komma de dryga kostnaderna för skolhusvärderingsnämnderna, beräknade till 200,000 kronor.

Riksdagen anser på grund härav, att ett system med ett fast bidrag för redan befintliga skollokaler bör genomföras. För verkligt otjänliga och otillfredsställande lokaler skulle, såsom i motionen II: 568 framhållits, givetvis intet bidrag utgå, men däremot för dem, som av folkskolinspektören kunde godkännas såsom tjänliga och behövliga för sitt ändamål.

Från nu angivna utgångspunkt har riksdagen härefter haft att undersöka, vilken storlek som lämpligen bör bestämmas för det fasta bidraget. Med den i det föregående angivna ståndpunkten, att det samlade statsbidraget under denna punkt bör hålla sig inom den i propositionen beräknade kostnadsramen, har denna undersökning måst sammankopplas med frågorna om gränsen bakåt för bidragsberättigade lokaler samt om särskild hjälp till vissa behövande skoldistrikt.

För att erhålla möjligheter att bedöma verkningarna av olika förslag i här förevarande hänseende har riksdagens statsutskott låtit utföra vissa statistiska beräkningar, för vilka riksdagen nu vill lämna en redogörelse.

Bidragsbeloppen hava beräknats enligt sex olika alternativ och med utgångspunkt från att statsbidragen skulle utgå från och med budgetåret 1936/1937 enligt alternativ A 1 och A 2 till och med det tjugonde, enligt alternativ B 1 och B 2 till och med det tjugofemte samt enligt alternativ C 1 och C 2 till och med det trettionde budgetåret, räknat från och med det budgetår, under vilket lokalen först togs i bruk. Uteslutna från bidrag bliva således enligt alternativ A 1 och A 2 lokaler, som tagits i bruk före den 1 juli 1917 (d. v. s. på sätt Kungl. Maj:t föreslagit), enligt alternativ B 1 och B 2 lokaler, som tagits i bruk före den 1 juli 1912, och enligt alternativ C 1 och C 2 lokaler, som tagits i bruk före den 1 juli 1907.

Antalet bidragsberättigade lokaler har beräknats utgöra 10,764 uppförda under tiden 1 juli 1917—30 juni 1936, 13,002 uppförda under tiden 1 juli 1912—30 juni 1936 samt 15,252 uppförda under tiden 1 juli 1907—30 juni 1936.

Statsbidraget har enligt alternativ A 1 beräknats efter 240 kronor, d. v. s. det till grund för departementschefens kostnadsberäkningar liggande medeltalet för år och lokal (klassrum och gymnastikrum) samt enligt alternativ B 1 och C 1 på sådant sätt, att totalkostnaderna enligt dessa alternativ icke komma att överstiga totalkostnaderna enligt alternativ A 1. Enligt alternativen A 2, B 2 och C 2 hava årsbeloppen beräknats så, att totalkostnaden icke kommer att överstiga den enligt A 1 uppkommande totalkostnaden, *minskad med 1,500,000 kronor*. Sistberörda belopp har då antagits skola avsättas såsom hjälp till särskilt behövande skoldistrikt. I samtliga fall hava i årsbeloppen per lokal räknats endast med hela kronor; överskjutande öretal hava fått bortfalla, vilket särskilt beträffande alternativen A 2 och C 2 medfört en betydande minskning av totalbeloppen statsbidrag.

Hela antalet årsbidrag (lokalbidrag) hava beräknats till 106,722 enligt alternativ A 1 och A 2, 167,232 enligt alternativ B 1 och B 2 samt 238,992 enligt alternativ C 1 och C 2.

Till grund för beräkningarna angående antalet lokaler och totala antalet årsbidrag (lokalbidrag) ligga beträffande åren 1916—1935 uppgifter, som folkskolesakkunniga inhämtat från skolråden, samt för åren före 1916 de beräkningar angående antalet lokaler, på vilka majoriteten av de sakkunniga grundat sitt förslag rörande statsbidrag för redan befintliga lokaler; slutligen har antagits, att 325 nya lokaler komma att tagas i bruk under budgetåret 1935/1936.

Resultatet av den enligt ovan angivna principer verkställda utredningen framgår i huvudsak av nedanstående

Sammandrag

av beräkningar rörande statsbidrag för den 1 juli 1936 redan befintliga skollokaler.

Alternativ A 1. (20 år, reducerat totalbelopp.)

Statsbidrag under budgetåret 1936/1937 $10,764 \times 240$ kronor = 2,583,360 kronor.

Totalbelopp statsbidrag, utgående under budgetåren 1936/1955, $106,722 \times 240$ kronor = 25,613,280 kronor.

Alternativ A 2. (20 år, reducerat totalbelopp.)

Årsbelopp per lokal $\frac{25,613,280 - 1,500,000}{106,722} = 225.94$ kronor.

Statsbidrag under budgetåret 1936/1937 $10,764 \times 225$ kronor = 2.421,900 kronor.

Totalbelopp statsbidrag, utgående under budgetåren 1936/1955, $106,722 \times 225$ kronor = 24,012,450 kronor.

Alternativ B 1. (25 år, oreducerat totalbelopp.)

Årsbelopp per lokal $\frac{25,613,280}{167,232} = 153.16$ kronor.

Statsbidrag under budgetåret 1936/1937 $13,002 \times 153$ kronor = 1,989,306 kronor.

Totalbelopp statsbidrag, utgående under budgetåren 1936/1960, $167,232 \times 153$ kronor = 25,586,496 kronor.

Alternativ B 2. (25 år, reducerat totalbelopp.)

Årsbelopp per lokal $\frac{25,613,280 - 1,500,000}{167,232} = 144.13$ kronor.

Statsbidrag under budgetåret 1936/1937 $13,002 \times 144$ kronor = 1,872,288 kronor.

Totalbelopp statsbidrag, utgående under budgetåren 1936/1960, $167,232 \times 144$ kronor = 24,081,408 kronor.

Alternativ C 1. (30 år, oreducerat totalbelopp.)

Årsbelopp per lokal $\frac{25,613,280}{238,992} = 107.17$ kronor.

Statsbidrag under budgetåret 1936/1937 $15,252 \times 107$ kronor = 1,631,964 kronor.

Totalbelopp statsbidrag, utgående under budgetåren 1936/1965, $238,992 \times 107$ kronor = 25,572,144 kronor.

Alternativ C 2. (30 år, reducerat totalbelopp.)

Årsbidrag per lokal $\frac{25,613,280 - 1,500,000}{238,992} = 100.89$ kronor.

Statsbidrag under budgetåret 1936/1937 $15,252 \times 100$ kronor = 1,525,200 kronor.

Totalbelopp statsbidrag, utgående under budgetåren 1936/1965, $238,992 \times 100$ kronor = 23,899,200 kronor.

I anslutning till de sålunda framlagda beräkningarna hava på föranstaltande av sagda utskott utarbetats två tabeller, den ena (tabell I) utvisande medelsåtgången för statsbidrag för den 1 juli 1936 redan befintliga skollokaler (klassrum och gymnastikrum) och den andra (tabell II) utvisande beräknat antal statsbidragsberättigade, den 1 juli 1936 redan befintliga skollokaler (klassrum och gymnastikrum) samt det med hänsyn till olika tillkomstår och enligt olika alternativ beräknade totala statsbidraget för varje lokal. Berörda tabeller äro såsom bil. 1 och 2 fogade vid statsutskottets utlåtande nr 142, och riksdagen tillåter sig här att hänvisa till desamma.

De genom nu berörda utredningar framkomna siffrorna hava givit riksdagen möjlighet att ingående bedöma verkningarna av de alternativa förslag beträffande åldersgränsen för bidragsberättigade byggnader m. m., som

under ärendets tidigare behandling framkommit. Riksdagen har därvid funnit de starkaste skälen tala för det med B 1 betecknade alternativet. Härigenom vinnes främst, att för de under den svåraste dyrtiden uppförda lokalerna icke alltför obetydliga statsbidrag komma att utgå. Vidare ernås härigenom säkerhet för att statsbidraget i flertalet fall icke kommer att överstiga skoldistriktens verkliga havda kostnader.

Riksdagen har i det föregående berört frågan om reserverande av visst belopp för särskild hjälp till de ekonomiskt svagaste distrikten. Denna fråga synes emellertid icke böra lösas i här förevarande sammanhang, utan torde anslag för ändamålet — vilket riksdagen för sin del finner behjärtansvärt — böra utgå på sätt tidigare skett, d. v. s. genom särskilda på riksdagen anvisade anslag, varom det närmast torde få anses ankomma på Kungl. Maj:t att göra framställning.

I detta sammanhang vill riksdagen fästa uppmärksamheten på vad departementschefen anfört beträffande den verkan, ett genomförande av här förevarande förslag kan hava på vissa i särskilt hög grad skattetyngda kommuners rätt till bidrag av s. k. skatteutjämningsmedel från anslag under sjunde huvudtiteln. Riksdagen utgår från att Kungl. Maj:t kommer att hava sin uppmärksamhet riktad härpå samt att de åtgärder i detta hänseende, som av departementschefen antytts, bliva vidtagna, i den mån de visa sig erforderliga.

Enligt alternativ B 1 skulle statsbidraget per lokal och år — under förutsättning att kostnadsramen icke finge överskridas — kunna sättas till 153 kronor. Riksdagen har emellertid funnit sig böra företaga en avrundning nedåt av detta belopp till 150 kronor. Detta kan approximativt antagas innebära en kostnadsminskning med $(167,232 \times 3)$ 501,696 kronor eller i avrundat tal 500,000 kronor, varigenom ytterligare säkerhet vinnes för den antagna kostnadsramen.

Förslaget, att bidrag ej bör komma ifråga för lokaler, som tillkommit utan kostnad för vederbörande skoldistrikt, finner sig riksdagen böra bifalla. Emellertid anser riksdagen jämväl skäl tala för att, på sätt i motionen II: 568 yrkats, en reducering vidtages av årsbidragen till redan befintliga undervisningslokaler, vilkas uppförande bekostats med bidrag av statsmedel. I detta hänseende anser sig riksdagen kunna i princip godkänna det i nyssberörda motion framlagda förslaget, enligt vilket kommunerna i nu berörda fall skulle erhålla den procent av det årliga bidraget för lokal, som svarar mot deras egen andel i byggnadskostnaderna. Har kommun icke burit mer än halva kostnaden, bör den icke uppbära mer än hälften av det årliga bidraget; har kommun bekostat en fjärdedel av byggnadskostnaden, bör den icke erhålla mer än en fjärdedel av detta bidrag o. s. v., allt per lokal i respektive skolbyggnad. Riksdagen har vidtagit härav föranledd ändring i de föreslagna statsbidragsbestämmelserna.

I här förevarande sammanhang har riksdagen ansett sig böra till behand-

ling upptaga följande fråga. Ett icke obetydligt antal skolanläggningar, för vilka planläggning och kostnadsberäkning skett enligt nu gällande grunder, torde bliva färdiga att tagas i bruk först efter den 1 juli 1936. Det torde vara ofrånkomligt, att särskilda bestämmelser för dessa lokaler meddelas. I detta hänseende torde närmast två lösningar vara tänkbara. Antingen kan statsbidrag föreskrivas skola utgå enligt bestämmelserna för de före den 1 juli 1936 i bruk tagna lokalerna eller ock kan det få ankomma på Kungl. Maj:t att för varje särskilt fall pröva, efter vilka grunder statsbidrag bör utgå för lokaler, vilkas uppförande planlagts eller påbörjats före den 1 juli 1936 men som färdigställts först efter nämnda tidpunkt. Riksdagen har funnit de starkaste skälen tala för förstnämnda lösning. Härigenom undvikes, att statsbidrag kommer att utgå i förhållande till byggnadskostnaderna för lokaler, på vilkas planläggning m. m. statsmakterna icke haft det inflytande, som i här förevarande proposition förutsatts. Den ifrågasatta prövningen från fall till fall kan vidare antagas bliva ganska invecklad.

En annan fråga, beträffande vilken riksdagen ansett ett förtydligande uttalande vara erforderligt, är den, huru det bör förfaras i de fall, då en skolbyggnad successivt tagits i bruk. Enligt riksdagens förmenande torde i sådana fall det ändamålsenligaste och samtidigt överskådligaste beräknings sättet vara, att bidragstiden beräknas löpa från den tidpunkt, då någon del av vederbörande skolbyggnad tagits i bruk.

Under punkt A. 3 har föreslagits, att staten skall bidraga med en tredjedel av den av skoldistrikt erlagda eller såsom skälig enligt ortens pris ansedda *hyran för undervisningslokal*.

Mot vad sålunda föreslagits har riksdagen icke funnit något att erinra.

Under punkt A. 4 har Kungl. Maj:t framlagt förslag beträffande statsbidrag till skoldistriktens kostnader för *underhåll* av klassrum, specialrum, gymnastiksal, slöjdsalar och rum för undervisning i hushållsgöromål samt för *tillhandahållande av skolmöbler och undervisningsmateriel* till sådana lokaler.

De föreslagna bidragsbeloppen, 50 kronor för lokaler, som tillhöra distrikt, och 25 kronor för lokaler, som distrikt förhyr — allt per lokal och år — hava icke givit riksdagen anledning till erinran.

Kungl. Maj:ts under här förevarande punkt framlagda förslag innebär vidare, att kostnader för lokalernas uppvärmning, belysning och städning skola bestridas av skoldistriktet utan bidrag av statsmedel.

Riksdagen finner sig på de av de sakkunniga framförda skälen böra bifalla jämväl Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag.

Under punkt A. 5 har Kungl. Maj:t framlagt förslag om statsbidrag till bestridande av skoldistriktens kostnader för tillhandahållande av *tjänstestäder* åt lärarpersonalen eller ersättning härför.

Mot de härför föreslagna årliga beloppen — 160 kronor för ordinarie manlig folkskollärare, 120 kronor för ordinarie kvinnlig folkskollärare och 80 kronor för övriga lärare — har riksdagen icke funnit något att erinra

liksom icke heller mot förslaget, att i de fall, då tjänstebostad tillkommit utan kostnad för distrikt, intet tjänstebostadsbidrag skall utgå. Riksdagen har visserligen funnit skäl kunna anföras för det bland andra av reservanterna framförda förslaget, att statsbidraget till här förevarande ändamål skulle bestämmas efter dyrortsgrupperingen. Med hänsyn dels till vad departementschefen anfört därom, att åtgärder i denna riktning äro ägnade att verka prejudicerande vid en blivande lönereglering, dels ock till det nu ifrågasatta tjänstebostadsbidragets provisoriska karaktär har riksdagen dock som nämnts funnit sig böra bifalla Kungl. Maj:ts förslag.

Riksdagen har tidigare, med bifall till i motionen II: 568 framställt yrkande, uttalat sig för att årsbidrag till redan befintliga undervisningslokaler, vilkas uppförande bekostats med bidrag av statsmedel, skola utgå med den procent av det årliga bidraget för lokal, som svarar mot vederbörande kommuns andel i byggnadskostnaderna. De skäl, som föranlett riksdagen att intaga denna ståndpunkt beträffande undervisningslokaler, föreligga enligt riksdagens uppfattning jämväl i fråga om tjänstebostäder. I anslutning härtill har ett tillägg härom gjorts till här förevarande statsbidragsbestämelse.

Riksdagen övergår härefter till att behandla Kungl. Maj:ts förslag, i vad detsamma avser allmänna grunder för *statsbidrag till avlöning av lärare*.

De skäl, som av de sakkunniga anförts för att staten skulle övertaga hela kostnaden för de författningsenligt utgående kontanta minimilönerna för lärare vid folk- och småskolor och för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skoldistriktet tillhöriga skolhem, hava synts riksdagen övertygande, och riksdagen bifaller fördenskill Kungl. Maj:ts härom under B. 1 framlagda förslag. Likaledes finner sig riksdagen på de av departementschefen framförda skälen böra bifalla förslaget, att skoldistriktet skola, i den mån kommunala lönetillägg förekomma, själva svara för dessa.

Under B. 2 har föreslagits, att staten jämväl skall övertaga hela kostnaden för de författningsenligt utgående kontanta minimiarvodena för lärare i slöjd och hushållsgöromål.

Riksdagen bifaller Kungl. Maj:ts under här förevarande punkt framlagda förslag.

Under punkt B. 3 har framlagts förslag rörande statsunderstöd för bestående av skoldistrikts kostnader för avlöning av överlärare.

Enligt detta förslag skall Kungl. Maj:t för varje särskilt fall efter därom av skoldistriktet gjord ansökning pröva, huruvida statsbidrag må utgå. Bidraget skall utgå med högst hälften av arvodet, dock i intet fall med mera än 1,000 kronor för år och ej, där icke Kungl. Maj:t finner skäl medgiva undantag, för mer än *en* överlärartjänst inom ett och samma distrikt.

Såsom av sid. 137 i statsrådsprotokollet närmare framgår, har här förevarande förslag under ärendets förberedande behandling framkallat vissa meningsskiljaktigheter. De av departementschefen anförda skälen hava emel-

lertid syntes riksdagen övertygande, och riksdagen vill fördenskull bifalla förslaget. Mot förslaget detaljer har riksdagen icke funnit annat att erinra än att det synes erforderligt att för undvikande av oklarhet något närmare definiera, vilka överläroarbefattningar som skola kunna bliva statsbidragsberättigade. I sådant hänseende vill riksdagen giva följande definition: »Med överläroare förstås kommunal skolledare, som tillika innehar folkskol-läroartjänst».

Under punkt B. 4 har departementschefen sammanfattat sina förslag be-träffande de föreskrifter, som i samband med statens övertagande av här förevarande kostnader för folkskoleväsendet böra meddelas i syfte att bereda staten ökat inflytande och kontroll med avseende å folkskoleväsendets hand-havande.

I här förevarande hänseende har till en början under punkt B. 4 a) före-slagits, att Kungl. Maj:ts tillstånd skulle krävas för inrättande av ny läroar-tjänst, dock att tjänst med anställning på viss tid skulle kunna efter veder-börande folkskolinspektörs medgivande utan Kungl. Maj:ts tillstånd vara inrättad under en tid av högst tre år.

Visserligen torde med den för närvarande förutsebara utvecklingen av barnantalet i rikets folkskolor inrättande av nya tjänster icke vara att för-vänta i någon större utsträckning, men i likhet med departementschefen finner riksdagen det principiellt och sakligt välgrundat att staten, då den ut-ökar sin ekonomiska ansvarighet för folkskoleväsendet, tillförsäkrar sig medel att förebygga missbruk, som leda till ökade utgifter för staten. Med hänsyn härtill bifaller riksdagen Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Riks-dagen har allenast funnit ett visst förtydligande önskvärt beträffande vilka läroarbefattningar, som efter vederbörande folkskolinspektörs medgivande må kunna utan Kungl. Maj:ts tillstånd vara inrättade under en tid av högst tre år. Av denna anledning hava orden »tjänst med anställning på viss tid» utbytt mot orden »tjänst med anställning som extra ordinarie eller eljest på viss tid».

I här förevarande sammanhang har riksdagen jämväl velat något uppe-hålla sig vid frågan, i vilken utsträckning en utvidgning av Kungl. Maj:ts inflytande på frågor om återbesättande av tjänst är av behovet påkallad. Den antagliga nedgången i barnantalet gör det sannolikt, att dylika frågor under den närmaste framtiden komma att bliva aktuella i betydligt större utsträckning än frågor om nyinrättande av tjänst. Riksdagen håller emeller-tid före, att man i vart fall torde böra avvakta någon tids erfarenhet av de genom kungörelsen den 30 december 1932 (nr 582) införda kontrollåt-gärderna, samt utgår från att här förevarande fråga under tiden är föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet.

Under punkt B. 4 b) har framlagts förslag om skyldighet för läroare att underkasta sig förflyttning mellan skoldistrikt.

Berörda förslag innebär följande: Förflyttningsskyldighet skall tillsvidare

endast gälla lärare, som efter de nya bestämmelsernas ikraftträdande första gången vinner ordinarie anställning. För lärare, som vid de nya bestämmelsernas ikraftträdande innehar ordinarie anställning men efter ansökning vinner transport till annan tjänst av motsvarande slag, förbindes flyttningskyldighet med den nya anställningen. Sistnämnda bestämmelse genomföres dock ej omedelbart utan först efter förloppet av fem år. Flyttningskyldigheten gäller för varje lärare endast det flyttningsområde, där han är anställd. Flyttningsområdena sammanfalla med de tretton områdesgrupper, som omförmälas i kungörelsen den 20 juli 1933 (nr 507) om tillsättning i vissa fall av lärare vid folk- och småskolor. Tvångsförflyttning tillämpas endast, då den nödvändiggöres av behov att indraga övertalig tjänst. Vid tvångsförflyttning skall så vitt möjligt tillses, att lärare genom förflyttningen icke lider någon minskning i de förmåner, han åtnjutit å den förra tjänsten. I den mån lärare genom förflyttningen går förlustig kommunalt lönetillägg eller tilläggspension, skall ersättning härför beredas läraren av statsmedel. Till flyttningskostnaderna erhåller läraren bidrag av statsmedel. Beslut om tvångsförflyttning meddelas av Kungl. Maj:t.

I motionen II: 568 har hemställts, bland annat, att riksdagen måtte medgiva, att kostnaderna för lärares å överflödig tjänst frivilliga förflyttning till tjänst inom annat skoldistrikt må bestridas av statsmedel, samt att Kungl. Maj:t må bemyndigas vidtaga de jämkningar och ändringar i kungörelsen den 20 juli 1933 (nr 507) om tillsättning i vissa fall av lärare vid folk- och småskolor, som må finnas erforderliga för uppnående av denna kungörelses syfte.

I motionen II: 554 har hemställts, att riksdagen ville besluta: 1. att uttala, att indragning av lärartjänst, i synnerhet då det gäller enda befattningen vid en skola, skall ske med försiktighet, iakttagande av berättigade pedagogiska synpunkter samt skälig hänsyn till föräldrarnas och bygdens intressen; 2. att skyldighet till tvångsförflyttning tillsvidare endast skall gälla lärare, som efter de nya bestämmelsernas ikraftträdande första gången vinner ordinarie anställning; 3. att lärare, som tvångsförflyttas, icke skall lida någon minskning i de löneförmåner, han åtnjutit å den förra tjänsten, varvid hänsyn skall tagas förutom till kommunalt lönetillägg även till ersättning för övertidsläsning samt arvode för slöjd- och fortsättningskola, allt beräknat efter lärarens medelinkomst för de sista fem åren eller den kortare tid, han tjänstgjort å befattningen; 4. att bemyndiga Kungl. Maj:t att förflytta sådana biträdande lärare vid folkskola eller lärare vid mindre folkskola, vars tjänst blivit överflödig, till annat skoldistrikt.

I här förevarande sammanhang har riksdagen vidare till behandling upptagit riksdagens år 1934 församlade revisorers under § 54 i deras berättelse gjorda uttalanden rörande tillsättning i vissa fall av lärare vid folk- och småskolor ävensom skolöverstyrelsens i anledning härav den 4 januari 1935 avgivna förklaring.

I likhet med de sakkunniga, flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna och departementschefen finner riksdagen läget inom folkskoleväsendet vara sådant, att det påkallar effektiva åtgärder för en begränsning i mån av möjlighet av antalet inom folkskoleväsendet sysselsatta lärare. I detta hänseende torde riksdagen endast behöva hänvisa till de å sid. 139 i statsrådsprotokollet återgivna siffrorna rörande antalet barn i folkskolan ävensom till vad departementschefen anfört därom, att verkställda undersökningar syntes giva vid handen att, även om till år 1940 folkskolan utökades med ett sjunde läsår och alltså lärarbehovet ökades, man likväl måste räkna med ett mycket betydande antal överflödiga tjänster. Härutöver har departementschefen framhållit, att tvivel framskymtat om effektiviteten i det av 1933 års riksdag beslutade frivilliga flyttningsförfarandet. Riksdagen, som i det följande återkommer till frågan om vidtagande av åtgärder för åvägabringande av ökad effektivitet i sistberörda hänseende, delar den av departementschefen uttalade uppfattningen, att det föreslagna tvångsflyttningsinstitutet bör finnas till för att befrämja användningen av det frivilliga förflyttningsförfarandet. Med de garantier, som enligt Kungl. Maj:ts förslag med av riksdagen i det följande angivna förändringar givas för ett hänsynsfullt omhändertagande av tvångsflyttningsinstitutet, bör enligt riksdagens uppfattning största delen av de befarade olägenheterna med den föreslagna nya anordningen kunna undvikas. Om det frivilliga flyttningsförfarandet skulle ernå större effektivitet, kommer givetvis behovet av tvångsflyttningar att i motsvarande grad minskas. Men situationen är dock sådan, att enligt riksdagens förmenande för statsmakterna den utväg till en reglering av förhållandena på här förevarande område bör hållas öppen, som ett bifall till Kungl. Maj:ts i här förevarande hänseende framlagda förslag innebär. Av nu angivna skäl har riksdagen funnit sig böra i princip bifalla här förevarande förslag.

I fråga om förslagens detaljer vill riksdagen till en början, i anslutning till vad i motionen II: 554 anförts, understryka önskvärdheten av att indragning av lärartjänst, i synnerhet då det gäller enda befattning vid en skola, sker med försiktighet och under hänsynstagande, i den mån så är möjligt, till bygdens berättigade önskemål. Vidare torde böra tillses, att icke ett och samma skoldistrikt erhåller en oproportionerlig del av uppstående vakanser tillsatta genom tvångsflyttning från andra distrikt.

Riksdagen bifaller vidare det i motionen II: 554 framförda förslaget, att förflyttningskyldighet endast bör åvila lärare, som efter de nya bestämmelsernas ikraftträdande första gången vinner ordinarie anställning. Förslaget att förflyttningskyldigheten, efter en övergångstid av fem år, skulle utsträckas till lärare, som redan vid bestämmelsernas ikraftträdande innehar ordinarie tjänst men efter ansökan vinner transport till annan tjänst, kan riksdagen icke bifalla. En dylik bestämmelse torde i hög grad komma att efter utgången av berörda övergångstid minska lärarnas villighet att frivil-

ligt söka sig till andra tjänster och skulle alltså innebära minskad rörlighet hos lärarkåren och samtidigt framtvinga en ökad användning av tvångsförflyttningsförfarandet.

Å andra sidan anser riksdagen starka skäl tala för att Kungl. Maj:t, på sätt föreslagits i motionen II: 554, erhåller bemyndigande att förflytta sådan biträdande lärare vid folkskola eller lärare vid mindre folkskola, vars tjänst blivit överflödigt, till annat skoldistrikt. Riksdagen vill erinra, att riksdagens medverkan redan åtskilliga gånger påkallats för att utverka understöd åt lärare av här förevarande art, vilka förlorat sin anställning. Riksdagen håller före, att det ur såväl det allmännas som den enskilde lärarens synpunkt är bättre att tillfälle beredes dylika lärare att fortsätta sitt arbete. Här ifrågasatta bemyndigande torde böra avse samtliga nu anställda lärare av förevarande art, vilka på grund av förändringar av vederbörande skolorganisation kunna bli arbetslösa.

Av största betydelse för ett så friktionsfritt genomförande som möjligt av tvångsförflyttningsinstitutet är givetvis, att icke detsamma för den enskilde läraren kommer att medföra kännbara ekonomiska konsekvenser. Departementschefen har utförligt uppehållit sig härvid, och jämväl i motionen II: 554 har denna fråga behandlats. Riksdagen har för sin del funnit sig böra besluta följande bestämmelser: Lärare, som tvångsförflyttas, skall så vitt möjligt transporteras till sådan tjänst, att han icke lider någon minskning i de löneförmåner, han åtnjutit å den förra tjänsten, varvid hänsyn skall tagas, förutom till kommunalt lönetillägg, även till ersättning för övertidsläsning samt arvode för undervisning i slöjd och fortsättningskola, allt beräknat efter lärarens medelinkomst för de sista fem åren. Står icke någon ekonomiskt likvärdig tjänst till buds, skall Kungl. Maj:t i varje särskilt fall pröva, huruvida och med vilket belopp läraren skäligen bör beredas ersättning av statsmedel för minskade inkomster.

Vad slutligen beträffar de med eventuell tvångsförflyttning förenade flyttningskostnaderna skulle enligt Kungl. Maj:t förslag lärare erhålla *bidrag* därtill av statsmedel. Enligt folkskolesakkunnigas utkast till kungörelse angående skyldighet för lärare vid folk- och småskolor att i vissa fall underkasta sig förflyttning från ett skoldistrikt till ett annat skulle lärare äga att av statsmedel erhålla *ersättning* för flyttningskostnader med belopp, som Kungl. Maj:t efter ansökan av läraren prövade skäligt. Riksdagen finner billigheten kräva, att i här förevarande fall statsverket lämnar verklig ersättning för havda flyttningskostnader, givetvis efter prövning från fall till fall av desammas berättigande.

Riksdagen vill här erinra om vad av riksdagens år 1934 församlade revisorer anförts rörande behovet av en effektivisering av nu gällande bestämmelser rörande frivillig förflyttning av lärare. Den av riksdagen beslutade tvångsförflyttningen måste anses vara en nödfallsutväg, och enligt riksdagens uppfattning måste det för alla parter vara bäst, om en utjäm-

ning av lärartjänsterna i riket kunde i så stor utsträckning som möjligt ske genom frivillig förflyttning.

De uppslag i här förevarande hänseende, som av revisorerna framförts, hava i allmänhet tillstyrkts av skolöverstyrelsen. Jämväl riksdagen finner starka skäl tala för att med det snaraste åtgärder vidtagas i av revisorerna antytt syfte. På sätt i motionen II: 568 hemställts anser sig riksdagen därför böra bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de jämkningar och ändringar i kungörelsen den 20 juli 1933, nr 507, om tillsättning i vissa fall av lärare vid folk- och småskolor, som må befinnas erforderliga för uppnåendet av syftet med densamma. Bland de åtgärder, som i här förevarande hänseende främst synas kunna komma i fråga, vill riksdagen framhålla följande. Paragraf 9 i kungörelsen torde böra ändras i syfte att, därest till en ledigförklarad tjänst med begränsad ansökningsrätt endast *en* sökande anmält sig, skoldistriktet skall hava att utse denne, såvida skolöverstyrelsen ej på framställning av den lokala skolmyndigheten medgiver nytt ledigförklarande av tjänsten. Vidare torde — på samma sätt som riksdagen beslutat i fråga om tvångsförflyttning — sökande från skoldistrikt med övertaliga lärartjänster böra beredas ersättning för de utgifter, de måste vidkännas genom att underkasta sig en frivillig förflyttning. Härtill anser sig riksdagen redan nu böra lämna medgivande.

Riksdagen vill härefter till behandling företaga frågan om formerna för tillsättande av lärartjänster och överlärartjänster (punkt B. 4 c) i departementschefens hemställan) samt gör härvid början med frågan om *tillsättande av lärartjänster*.

I sistnämnda hänseende gälla nu i huvudsak följande bestämmelser. Då ordinarie tjänst skall återbesättas utan förflyttning, åligger det skolrådet att i föreskriven ordning utfärda kungörelse om ledigheten. Skolrådet skall efter viss tid på förslag uppföra tre av de sökande i den ordning, i vilken de med avseende på sin lämplighet för tjänsten anses böra komma i åtanke. Därefter företager kyrkostämman val bland de å förslaget uppförda. I kommun, där folk- och fortsättningsskolväsendet handhaves av den borgerliga kommunen, tillkommer det folkskolestyrelsen att tillsätta lärare. I Stockholm ankommer det på folkskoledirektionen att antaga lärare. Biträdande lärare vid folkskola och lärare vid mindre folkskola tillsätts på i stort sett samma sätt som ordinarie lärare. Vikarierande lärare antagas av skolrådet. Några bestämmelser i övrigt om ordningen för tillsättande av sistnämnda lärare äro icke meddelade.

Kungl. Maj:ts förslag innebär i nu förevarande avseenden följande förändringar. Innan förslag till återbesättande av lärartjänst upprättas, skulle statens vederbörande folkskolinspektör avgiva yttrande, vari han skulle ange de tre sökande, som enligt hans mening vore med hänsyn till befordringsgrunderna mest meriterade, ävensom ordningen dem emellan. Komme skolrådet vid förslagets upprättande till annat resultat än folkskol-

inspektören, skulle ärendet hänskjutas till domkapitlet, som då hade att upprätta förslaget. Nu angivna bestämmelser om folkskolinspektörens och domkapitlets medverkan vid förslags upprättande skulle ej tillämpas i skol-distrikt, vilka enligt särskilt beslut av Kungl. Maj:t undantagits från den statliga inspektionen.

I motionerna I:320 och II:567 hava föreslagits vissa jämkningar i Kungl. Maj:ts nyssnämnda förslag. Dessa jämkningar innebära, att riksdagen skulle besluta *dels* att, sedan preliminärt förslag till återbesättande av lärartjänst av skolråd upprättats, statens vederbörande folkskolinspektör skulle avgiva yttrande däröver, *dels ock* att, därest skolrådet vid förslagets slutliga upprättande skulle komma till ett resultat, som strede mot folkskolinspektörens mening, ärendet skulle hänskjutas till skolöverstyrelsen, som då hade att upprätta förslaget.

I motionen II:552 har föreslagits, att förslag till återbesättande av lärartjänst skulle upprättas av skolrådet och att statens vederbörande folkskolinspektör skulle avgiva yttrande över upprättat tjänsteförslag, innan val ägde rum.

Enligt riksdagens mening lär det vara erforderligt att staten, i och med att den ikläder sig avsevärt ökade ekonomiska förpliktelser för folkskoleväsendet, jämväl tillser, att lärartjänsterna inom folkskoleväsendet tillsätts med tanke på skolans bästa. De sakkunniga hava framhållit, att uppgiften att uppgöra tjänsteförslag icke alltid av skolstyrelserna handhafts på ett sätt, som med hänsyn till det allmännas intresse kan anses tillfredsställande. En ändring till det bättre synes härutinnan icke kunna åvägbringas på annat sätt än att staten förskaffar sig visst inflytande på farandet vid tillsättande av lärartjänster. I likhet med departementschefen anser riksdagen därför goda skäl hava anförts för det nu föreliggande förslaget om ökat statsinflytande vid dessa ärendens behandling.

I nyssnämnda tre motioner hava anförts vissa betänkligheter mot den av Kungl. Maj:t föreslagna ordningen, vilken anses på ett alltför ingripande sätt förminska det kommunala inflytandet på lärares tillsättning. Det i motionerna I:320 och II:567 framlagda förslaget går ut på att bibehålla den lokala skolstyrelsen vid initiativet till att upprätta tjänsteförslag men innebär samtidigt en ytterligare centralisering utöver Kungl. Maj:ts förslag av avgörandet av dessa ärenden, nämligen i de fall, då den lokala styrelsen och folkskolinspektören icke kunnat enas, i vilka fall förslag skulle upprättas av skolöverstyrelsen och alltså ej, såsom enligt Kungl. Maj:ts förslag, av domkapitlet. Motionen II:552 går ett steg längre och ifrågasätter, att det statliga inflytandet på lärartjänsters tillsättande skulle bliva av enbart rådgivande natur.

Riksdagen anser starka skäl hava anförts för det i motionerna I:320 och II:567 framförda yrkandet. Såväl enligt propositionen som enligt förevarande motioner skulle i de fall, då skolrådet och folkskolinspektören ej

kunnat enas om utformningen av tjänsteförslag, proceduren bliva i det närmaste densamma, i det enligt propositionen domkapitlet och enligt motionerna skolöverstyrelsen i nämnda fall skulle upprätta förslaget. Vid ett bifall till motionerna skulle staten sålunda få praktiskt taget samma inflytande på tillsättning av lärartjänster, som avsetts i Kungl. Maj:ts förslag, men den fördelen skulle dessutom vinnas, att kommunernas initiativrätt på ett kraftigare sätt markerades. Riksdagen anser sig fördenskull böra i nu förevarande avseende bifalla det i motionerna I:320 och II:567 framlagda förslaget, dock med den ändringen att fråga om upprättande av förslag bör vid oenighet mellan skolråd och folkskolinspektör hänskjutas, ej till skolöverstyrelsen utan, i likhet med vad i propositionen föreslagits, till vederbörande domkapitel.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt i förevarande hänseende föreslagit har ej givit riksdagen anledning till erinran. Till frågan om förfarandet vid tillsättande av lärartjänst, som är förenad med överlärartjänst, återkommer riksdagen här nedan.

Riksdagen upptager härefter till behandling frågan om *tillsättande av överlärartjänster*.

Enligt de nu i förevarande avseende gällande bestämmelserna skall, då fråga är om förordnande av ny inspektör eller ny överlärare, ledigheten genom skolrådets försorg kungöras. Är emellertid i skoldistriktets reglemente bestämt, att vid förordnande av inspektör eller överlärare någon av de vid distriktets skolor anställda ordinarie lärarna därtill skall utses, erfordras icke, att befattningen förklaras ledig. I sistnämnda fall ankommer det på skolrådet att lämna samtliga inom distriktet anställda ordinarie lärare tillfälle att giva tillkänna, huruvida de önska ifrågakomma till förordnandet, samt att för sådant ändamål inlämna nödiga handlingar. I båda fallen skall skolrådet insända ansökningshandlingarna till skolöverstyrelsen för inhämtande av yttrande angående de sökandes lämplighet för befattningen, varefter skolrådet har att bland de sökande, vilka av överstyrelsen förklarats vara för befattningen lämpliga, meddela förordnande för den, som med hänsyn till insikter, erfarenhet och de övriga egenskaper, vilka företrädesvis erfordras för ett framgångsrikt utövande av ledningen och tillsynen av arbetet i folkskolan, befinnes vara lämpligast.

Kungl. Maj:t har härutinnan föreslagit följande förändringar, nämligen *dels* att, då lärartjänst vore förenad med överlärartjänst, det skulle tillkomma skolöverstyrelsen att upprätta förslag till lärartjänsten, *dels ock* att, då fråga vore om tillsättande av överlärartjänst, skolöverstyrelsen skulle avgiva yttrande angående de sökandes lämplighet samt därvid jämväl ange de tre sökande, som överstyrelsen funne mest lämpliga, ävensom ordningen dem emellan, varefter skolrådet skulle hava att vid meddelande av förordnande å överlärartjänst välja mellan dem, som skolöverstyrelsen på sätt nu nämnts angivit.

I motionerna I: 320 och II: 567 har yrkats, att de nu gällande bestämmelserna om tillsättande av överlärartjänster skola äga fortsatt giltighet.

Riksdagen finner det önskvärt, att det kommunala initiativet vid tillsättande av överlärartjänster starkare betonas och att skolrådets personkännedom i större omfattning tages i anspråk än vad som skulle bliva fallet vid ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändrat. Med hänsyn härtill anser sig riksdagen böra vidtaga den jämkning i Kungl. Maj:ts förslag, att, då fråga är om tillsättande av överlärartjänst, skolrådet skall med eget yttrande insända ansökningshandlingarna till skolöverstyrelsen, som har att upprätta tjänsteförslag, varefter skolrådet skall inom det av överstyrelsen upprättade förslagets ram meddela förordnande å överlärartjänsten. Härvid förutsätter riksdagen, att begreppet överlärare skall i förevarande hänseende även anses innefatta kommunal folkskolinspektör. I de fall, då lärartjänst är förenad med överlärartjänst, lärar i tillämpliga delar det av riksdagen nu angivna förfaringssättet böra komma till användning. Riksdagen förutsätter härvid, att skolöverstyrelsen vid upprättande av förslag tager särskild hänsyn till de sökandes kvalifikationer som överlärare.

I detta sammanhang anser sig riksdagen böra fästa uppmärksamheten vid att, i de fall då lärartjänst är förenad med överlärartjänst, enligt gällande bestämmelser och även enligt riksdagens nu fattade beslut lärartjänsten — där ej folkskolestyrelse handhar dessa frågor — tillsättes av kyrkostämman, under det att överläraren förordnas av skolrådet. Denna splittring av tillsättningsproceduren synes föranleda betydande omgång och andra praktiska olägenheter. Riksdagen anser sig därför böra till Kungl. Maj:ts övervägande förorda, att sådan ändring vidtages i gällande bestämmelser, att i dessa fall såväl lärar- som överlärartjänsten tillsättes av skolrådet.

Vad Kungl. Maj:t föreslagit under C. angående allmänna grunder för *statsbidrag till skolskjutsar*, att tillämpas från och med den 1 juli 1935, bifaller riksdagen.

Likaledes anser sig riksdagen böra bifalla vad Kungl. Maj:t föreslagit under D. i fråga om allmänna grunder för *statsbidrag till inackordering av skolpliktiga barn*. Emellertid vill riksdagen — med understrykande av den stora betydelsen av skolhemmens och arbetsstugornas verksamhet — uttala önskvärdheten av att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att de förmanligare grunder för statsbidrag till inackordering av skolpliktiga barn, som Kungl. Maj:ts av riksdagen nu godkända förslag innebär, komma också nyssberörda inrättningar till del.

Riksdagen bifaller Kungl. Maj:ts under E. framställda förslag om medgivande för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som erfordras för tillämpningen av de under A.—D. i Kungl. Maj:ts förslag angivna allmänna grunder, givetvis under iakttagande av de ändringar härutinnan, som föranledas av vad riksdagen i det föregående anført.

Under F. har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att sådan *manlig*

lärare vid mindre folkskola ävensom *manlig biträdande lärare vid folkskola*, som blivit anställd efter utgången av år 1918, må från och med den 1 juli 1935 äga rätt att åtnjuta ett särskilt tillägg till lönen av 200 kronor för år.

Såsom av statsrådsprotokollet framgår, har detta förslag närmast föranletts av en utav 1934 års riksdag framställd begäran om utredning i ämnet. I likhet med departementschefen finner riksdagen starka billighetsskäl tala för förslaget, som gäller inalles sex personer och skulle förorsaka en merkostnad av 1,200 kronor för år, och bifaller fördenskull Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Under G. har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva sådan ändring i grunderna för utgående av *statsbidrag till undervisning i slöjd* vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdsbrevskolor, att, då fråga är om undervisning i slöjd för flickor, i det minimiantal lärjungar, som slöjdvadning skall omfatta, må, under förutsättning att den består av samtliga de folkskolestadiet tillhörande flickor, vilka prövas skäligen kunna delta i slöjdundervisningen, få inräknas även flickor från småskolestadiet.

Nya grunder för statsbidrag till anordnande av slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola antogs vid 1919 års riksdag, varefter kungörelse i ämnet utfärdades den 30 juni 1920. Enligt denna kungörelse skulle minimiarvodet för undervisning i slöjd utgöra 1 krona 20 öre för undervisningstimme, varav staten skulle bidra med nio tiondelar eller 1 krona 8 öre för timme; minimiantalet lärjungar i slöjdvadning skulle utgöra 10, men statsbidrag skulle få utgå även för avdelning med mindre lärjungantal i det fall att den bestod av samtliga de i skolan inskrivna eller, då undervisningen avsåg allenast det egentliga folkskolestadiet, samtliga de detta stadium tillhörande gossar, respektive flickor, vilka skäligen kunde delta i slöjdundervisningen. Statsbidrag kunde utgå till högst 136 timmars undervisning för år, vadan statsbidrag till slöjdvadning för år kunde utgå med högst 146 kronor 88 öre.

Vid 1933 års riksdag beslötos vissa ändringar i berörda bestämmelser. Statsbidrag till slöjdlärares avlöning skulle utgå med 90 öre för undervisningstimme i stället för 1 krona 8 öre, dock att detta sistnämnda belopp fortfarande skulle utgå där undervisningen bestredes av lärare, vilkens tjänst för beredande av pensionsrätt för innehavaren vore reglerad jämlikt § 5 i reglementet för statens pensionsanstalt. Det årliga timtal, som statsunderstödd slöjdvadning finge omfatta, nedsattes till 124. Statsbidrag till slöjdvadning för år kunde sålunda — med nyssnämnda undantag — högst uppgå till 111 kronor 60 öre. Statsbidrag finge slutligen icke i något fall utgå, då slöjdvadning omfattade mindre än 6 lärjungar.

Skolöverstyrelsen har hemställt om sådana ändringar i grunderna för utgående av statsbidrag för undervisning i slöjd, att, då fråga vore om undervisning i slöjd för flickor, i det minimiantal lärjungar, som slöjdvadning kunde omfatta, under förutsättning att den bestode av samtliga de folk-

skolestadiet tillhörande flickor, vilka prövades skäligen kunna delta i slöjd-undervisningen, måtte få inräknas även flickor från småskolestadiet, samt att statsbidrag måtte få utgå för 128 timmar. Kostnaderna för de sålunda föreslagna åtgärderna hava av skolöverstyrelsen beräknats till 34,560 kronor, respektive 82,028 kronor. Vad själva slöjdarvodena beträffar, har överstyrelsen framhållit, att dessa borde, så snart de finansiella förhållandena det medgäve, höjas till de belopp, som utgått före 1933 års arvodessänkning.

Departementschefen har förklarat sig under nuvarande förhållanden icke kunna förorda åtgärder för en höjning av slöjdarvodena. Däremot har han tillstyrkt förslaget om inräknande under vissa förutsättningar i slöjdivdelning av flickor från småskolestadiet.

Riksdagen förbiser ingalunda de olägenheter, som uppkommit genom de vid 1933 års riksdag fattade besluten i här förevarande fråga. Den av departementschefen förordade uppmjukningen finner riksdagen vara ett betydelsefullt steg i rätt riktning mot ett ökat stöd från statsmakternas sida för den värdefulla slöjdundervisningen, och bifaller riksdagen därför vad sålunda föreslagits.

De härför beräknade merkostnaderna, 34,000 kronor, hava icke givit riksdagen anledning till erinran.

Det av skolöverstyrelsen framlagda förslaget om en ökning av den årliga undervisningstiden från 124 timmar till 128 timmar har riksdagen funnit beaktansvärt. Härigenom skulle framförallt en bättre överensstämmelse erås mellan slöjdundervisningen och den effektiva lästiden för folkskolans övriga ämnen. Med hänsyn till de härmed förenade kostnaderna, av överstyrelsen beräknade till omkring 82,000 kronor, har riksdagen emellertid icke för närvarande ansett sig böra fatta beslut i ärendet.

Under H. har Kungl. Maj:t gjort framställning rörande *dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter* för budgetåret 1935/1936.

Beträffande vad sålunda föreslagits kommer riksdagen att i särskild skrivelse anmäla sitt beslut.

Slutligen har Kungl. Maj:t under I. framlagt förslag om *anvisande av för budgetåret 1935/1936 erforderliga anslag*. Under hänvisning till den ståndpunkt, riksdagen i det föregående intagit till Kungl. Maj:ts i här förevarande proposition framlagda förslag, har riksdagen funnit Kungl. Maj:ts ifrågavarande anslagsäskanden föranleda följande uttalanden från riksdagens sida.

För *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor* har äskats ett anslag av 58,550,000 kronor.

Såsom närmare framgår av punkt 172 av årets åttonde huvudtitel hava under förevarande anslag inräknats dels det nuvarande ordinarie förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor å 51,000,000 kronor, dels det nuvarande extra förslagsanslaget till provisorisk avlöningsförbättring åt lärare

vid folk- och småskolor å 5,905,000 kronor, dels det nuvarande ordinarie förslagsanslaget till särskilt lönetillägg åt lärare i lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Överkalix församling å 76,000 kronor, dels ock ur det nuvarande ordinarie förslagsanslaget till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter ett belopp av 180,000 kronor, motsvarande kostnaderna för statsbidrag till grundavlöning och till ålderstillägg åt lärare vid de så kallade statsfolkskolorna. Summan av nu berörda anslag utgör 57,161,000 kronor. Enligt skolöverstyrelsens beräkningar, mot vilka departementschefen icke haft något att erinra, böra de förstnämnda båda anslagen för nästkommande budgetår ökas med respektive 1,200,000 kronor och 195,000 kronor, under det att anslaget till särskilt lönetillägg kan minskas med 6,000 kronor. Det för nästkommande budgetår erforderliga beloppet har i anslutning härtill, såsom nyss erinrats, beräknats till (57,161,000 + 1,200,000 + 195,000 -- 6,000) 58,550,000 kronor. Riksdagen vill vidare erinra, att Kungl. Maj:t i proposition nr 209 för riksdagen framlagt förslag om lönetursberäkning och lönetillägg för vissa lärare inom folkskoleväsendet. Kostnaderna för lönetilläggen hava, med utgångspunkt från förhållandena läsåret 1933/1934, beräknats till 198,150 kronor, under det att kostnaderna för den föreslagna lönetursberäkningen för femårsperioden 1936—1940 uppskattats till 187,400 kronor, därav 77,250 kronor för år 1936. Dessa kostnader hava föreslagits skola utgå ur här förevarande anslag, vilket departementschefen emellertid, med hänsyn till gällande utanordningsgrunder, ansett icke behöva höjas utöver tidigare beräknat belopp.

Riksdagen har, såsom av särskild skrivelse (nr 358) framgår, bifallit Kungl. Maj:ts i propositionen nr 209 framlagda förslag om lönetursberäkning och lönetillägg. Jämväl förslaget om att kostnaderna härför böra bestridas ur här förevarande anslag har riksdagen icke velat motsätta sig. Då någon höjning av anslaget på grund härav för nästkommande budgetår icke torde vara nödvändig, godtager riksdagen det i propositionen nr 174 för avlöningsanslaget beräknade beloppet 58,550,000 kronor.

Kungl. Maj:t har vidare föreslagit, att till *Folkskolor m. m.: Allmänt bidrag för utjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet* måtte anvisas ett förslagsanslag av 5,660,000 kronor eller samma belopp som för innevarande budgetår, att utgå efter oförändrade grunder, d. v. s. med 200 kronor per läraravdelning.

Mot Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag har riksdagen intet att erinra.

Kungl. Maj:ts förslag om anvisande för nästkommande budgetår av dels ett förslagsanslag å 2,665,000 kronor till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor*, dels ock ett förslagsanslag å 295,000 kronor till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m.* hava icke givit riksdagen anledning till erinran.

Med den ståndpunkt, riksdagen i det föregående intagit till frågan om

bidrag till redan befintliga undervisningslokaler, bortfaller, såsom riksdagen tidigare framhållit, behovet av *anslag för skolhusvärderingsnämnder*, och riksdagen avslår följaktligen vad Kungl. Maj:t härutinnan föreslagit.

Kungl. Maj:ts under I. framlagda förslag innefattar ytterligare hemställan om anvisande av följande anslag, nämligen till *Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter* ett förslagsanslag av 230,000 kronor, till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län* ett förslagsanslag av 100,000 kronor, till *Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem* ett förslagsanslag av 900,000 kronor samt till *Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn* ett förslagsanslag av 200,000 kronor. Vad sålunda föreslagits överensstämmer med de synpunkter, åt vilka riksdagen i det föregående givit uttryck, och bifalles fördenskull av riksdagen. Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av ett anslag å 18,000,000 kronor till *Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter* anmäler riksdagen i särskild skrivelse sitt beslut.

Under återopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla,

I. att riksdagen — i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 174 ävensom de i ämnet väckta motionerna —

A. godkänt följande allmänna grunder för *statsbidrag till undervisningslokaler m. m.* för folkskoleväsendet, att träda i kraft å dag, som Kungl. Maj:t bestämmer:

1. Staten bidrager till skoldistriktens kostnader för uppförande av *nya undervisningslokaler* för folkskoleväsendet. Förutsättning för utgående av sådana bidrag är, att Kungl. Maj:t, där kostnaden beräknas överstiga 10,000 kronor, respektive länsstyrelsen, där kostnaden beräknas uppgå till högst 10,000 kronor, lämnat tillstånd till byggnadsarbetets utförande samt därvid fastställt den kostnadssumma, varå bidraget, högst, skall beräknas. Bidraget utgår därefter med tre fjärdedelar av den verkliga kostnaden, i den mån denna icke överstiger den fastställda summan.

Bidraget fördelas i lika belopp på tjugofem år och utgår till kostnaderna för — förutom inomhusledning, erforderliga biutrymmen samt ritningar, arbetsledning och kontroll — lärosalar (klassrum och specialrum m. m. i överensstämmelse med vad riksdagen i det föregående anført), gymnastiksalar samt lokaler för undervisning i slöjd och hushållsgöromål ävensom för den första uppsättningen av inventarier till gymnastiksalar, slöjdsalar och skolkök.

Utan hinder av vad sålunda föreskrivits skall i de fall, då den verkliga kostnaden, i den mån denna icke överstiger den på ovan angivet sätt fastställda kostnadssumman, uppgår till högst 5,000 kronor, statsbidraget utgå med hälften av berörda kostnad och omedelbart utbetalas.

2. Staten bidrager till de kostnader, skoldistriktet fått vidkännas för *redan befintliga*, distriktet tillhöriga *undervisningslokaler*, dock med den begränsningen, att dylikt bidrag icke utgår för lokaler, som vid de nya bestämmelsernas ikraftträdande varit i bruk mer än tjugofyra år.

Bidraget utgår med visst belopp per lokal årligen till och med det redovisningsår, under vilket tjugofyra år förflutit efter det lokalen först togs i bruk.

Bidrag utgår allenast för egentliga klassrum och gymnastiksal, vilka av statens vederbörande folkskolinspektör godkännas såsom tjänliga och behövlige för sitt ändamål, med 150 kronor per lokal och år. För lokal, som tillkommit utan kostnad för distriktet, utgår intet bidrag. För lokal, vars uppförande bekostats med bidrag av statsmedel, utgår reducerat statsbidrag på sätt riksdagen i det föregående anført.

3. Staten bidrager med en tredjedel av den av skoldistrikt erlagda eller såsom skälig enligt ortens pris ansedda *hyran för undervisningslokal*.

4. Staten bidrager till skoldistriktets kostnader för *underhåll* av klassrum, specialrum, gymnastiksal, slöjdsalar och rum för undervisning i hushållsgöromål samt för *tillhandahållande av skolmöbler och undervisningsmateriel* till sådana lokaler med visst årligt belopp för varje lokal.

Bidraget utgör för lokaler, som tillhöra distrikt, 50 kronor och för lokaler, som distrikt förhyr, 25 kronor, allt per sal och år. Kostnader för lokaler-
nas uppvärmning, belysning och städning bestridas av skoldistriktet utan bidrag av statsmedel.

5. Staten bidrager till bestridande av skoldistriktets kostnader för tillhandahållande av *tjänstebostäder* åt lärarpersonalen eller ersättning härför med följande årliga belopp, nämligen för ordinarie manlig folkskollärare 160 kronor, för ordinarie kvinnlig folkskollärare 120 kronor och för övriga lärare 80 kronor. Har tjänstebostad tillkommit utan kostnad för distriktet, utgår intet tjänstebostadsbidrag. För tjänstebostad, vars uppförande bekostats med bidrag av statsmedel, utgår reducerat statsbidrag på sätt riksdagen i det föregående anført.

B. godkänt följande allmänna grunder för *statsbidrag till avlöning av lärare* vid folkskoleväsendet att träda i tillämpning från och med den 1 juli 1936:

1. Staten övertager hela kostnaden för de författningssenligt utgående kontanta minimilönerna för lärare vid folk- och småskolor ävensom föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skoldistriktet tillhöriga skolhem. I den mån kommunala lönetillägg förekomma, skola distriktet själva svara för dessa.

2. Staten övertager jämväl hela kostnaden för de författningssenligt utgående kontanta minimiarvodena för lärare i slöjd och hushållsgöromål.

3. Staten lämnar i viss utsträckning understöd för bestridande av skoldistriktets kostnader för avlöning av överlärare. Kungl. Maj:t prövar för

varje särskilt fall efter därom av skoldistriktet gjord ansökning, huruvida statsbidrag må utgå. Bidraget utgår med högst hälften av arvodet, dock i intet fall med mera än 1,000 kronor för år och ej, där icke Kungl. Maj:t finner skäl medgiva undantag, för mer än *en* överlärartjänst inom ett och samma distrikt.

4. I samband med statens övertagande av här ifrågavarande kostnader meddelas följande föreskrifter, som åsyfta att bereda staten ökat inflytande och kontroll med avseende å folkskoleväsendets handhavande.

a). För inrättande av ny tjänst (ordinarie, extra ordinarie eller tjänst med anställning tills vidare eller på viss tid) skall Kungl. Maj:ts tillstånd inhämtas, dock att tjänst med anställning som extra ordinarie eller eljest på viss tid må efter vederbörande folkskolinspektörs medgivande kunna utan Kungl. Maj:ts tillstånd vara inrättad under en tid av högst tre år.

b). Lärare skall vara skyldig underkasta sig förflyttning från ett skoldistrikt till ett annat (tvångsförflyttning). Dock skall denna skyldighet tills vidare endast gälla lärare, som efter de nya bestämmelsernas ikraftträdande första gången vinner ordinarie anställning, ävensom sådan biträdande lärare vid folkskola eller lärare vid mindre folkskola, vars tjänst blivit överflödig. Flyttningskyldigheten gäller för varje lärare endast det flyttningsområde, där han är anställd. Flyttningsområdena sammanfalla med de tretton områdesgrupper, som omförmälas i kungörelsen den 20 juli 1933 (nr 507) om tillsättning i vissa fall av lärare vid folk- och småskolor. Tvångsförflyttning tillämpas endast, då den nödvändiggöres av behov att indraga övertalig tjänst. Vid tvångsförflyttning skall så vitt möjligt tillses, att läraren genom förflyttningen icke lider någon minskning i de förmåner, han åtnjutit å den förra tjänsten. I den mån läraren genom förflyttningen går förlustig kommunalt lönetillägg eller tilläggs pension, skall ersättning härför beredas läraren av statsmedel. I övrigt skall i här förevarande hänseende gälla vad riksdagen i det föregående anført. För flyttningskostnaderna erhåller läraren ersättning av statsmedel. Beslut om tvångsförflyttning meddelas av Kungl. Maj:t.

c). Sedan preliminärt förslag till tillsättande av lärartjänst av skolråd upprättats, skall statens vederbörande folkskolinspektör avgiva yttrande däröver. Kommer skolrådet vid förslaget slutliga upprättande till annat resultat än folkskolinspektören, skall ärendet hänskjutas till domkapitlet, som då har att upprätta förslaget.

Nu angivna bestämmelser om folkskolinspektörens och domkapitlets medverkan vid förslags upprättande skola ej tillämpas i skoldistrikt, vilka enligt särskilt beslut av Kungl. Maj:t undantagits från den statliga inspektionen.

Då fråga är om tillsättande av överlärartjänst, som icke är förenad med lärartjänst, skall skolöverstyrelsen, sedan skolrådet till överstyrelsen med eget yttrande överlämnat ansökningshandlingarna, angiva de tre sökande, som överstyrelsen finner mest lämpliga, ävensom ordningen dem emellan. Skol-

rådet har vid meddelande av förordnande å överlärlartjänst att välja mellan dem, som skolöverstyrelsen på sätt nu nämnts angivit.

Är lärartjänst förenad med överlärlartjänst, skall, sedan skolrådet avgivit yttrande över de sökande, det tillkomma skolöverstyrelsen att upprätta förslag till lärartjänsten.

Vad sålunda stadgats om tillsättning av överlärlartjänst skall även gälla vid tillsättning av kommunal folkskolinspektörstjänst.

C. godkänt följande allmänna grunder för *statsbidrag till skolskjutsar* att tillämpas från och med den 1 juli 1935:

Staten bidrager med åtta tiondelar av skoldistriktens styrkta verkliga kostnader för skolskjutsarna, likväl med rätt för utanordningsmyndigheten att, om kostnaderna finnas oskäligen i förhållande till ortens pris, reducera bidraget. De myndigheter, som hava att besluta i reglementsfrågor, skola äga fastställa sådan organisation av skoldistriktets skolväsende, som förutsätter anordnande av skolskjutsar.

D. godkänt följande allmänna grunder för *statsbidrag till inackordering av skolpliktiga barn* att tillämpas från och med den 1 juli 1935:

Staten bidrager med åtta tiondelar av skoldistriktens styrkta verkliga kostnader för inackorderingen, likväl med rätt för utanordningsmyndigheten att, om kostnaderna finnas oskäligen i förhållande till ortens pris, reducera bidraget. Bidragsrätten gäller oavsett skoldistriktets belägenhet. De myndigheter, som hava att besluta i reglementsfrågor, skola äga fastställa sådan organisation av skoldistriktets skolväsende, som förutsätter anordnande av inackordering av skolpliktiga barn.

E. medgivit, att Kungl. Maj:t må äga utfärda de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen av de under A.—D. här ovan angivna allmänna grunder;

F. medgivit, att sådan manlig lärare vid småskola och vid mindre folkskola ävensom manlig biträdande lärare vid folkskola, som blivit anställd efter utgången av år 1918, må från den 1 juli 1935 äga rätt att åtnjuta ett särskilt tillägg till lönen av 200 kronor för år;

G. medgivit sådan ändring i grunderna för utgående av statsbidrag till undervisning i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor, att, då fråga är om undervisning i slöjd för flickor, i det minimala antal lärjungar, som slöjdvadning skall omfatta, må, under förutsättning att den består av samtliga de folkskolestadiet tillhörande flickor, vilka prövas skäligen kunna delta i slöjdundervisningen, få inräknas även flickor från småskolestadiet;

H. med avslag å Kungl. Maj:t:s förslag om anvisande för budgetåret 1935/1936 av anslag till Folkskolor m. m.: Bestridande av engångskostnader för skolhusvärderingsnämnder, anvisat för nämnda budgetår

dels till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor* ett förslagsanslag av 58,550,000 kronor;

dels till *Folkskolor m. m.*: Allmänt bidrag för utjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet ett förslagsanslag av 5,660,000 kronor;

dels till *Folkskolor m. m.*: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor ett förslagsanslag av 2,665,000 kronor;

dels till *Folkskolor m. m.*: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöröml vid egentliga folkskolor m. m. ett förslagsanslag av 295,000 kronor;

dels till *Folkskolor m. m.*: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter ett förslagsanslag av 230,000 kronor;

dels till *Folkskolor m. m.*: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län ett förslagsanslag av 100,000 kronor;

dels till *Folkskolor m. m.*: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem ett förslagsanslag av 900,000 kronor;

dels ock till *Folkskolor m. m.*: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn ett förslagsanslag av 200,000 kronor;

II. att riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad riksdagen i det föregående anfört, vidtaga de jämkningar och ändringar i kungörelsen den 20 juli 1933 (nr 507) om tillsättning i vissa fall av lärare vid folk- och småskolor, som må finnas erforderliga för uppnåendet av syftet med densamma;

III. att riksdagen medgivit, att ersättning för flyttningskostnad skall efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall av statsmedel utgå till lärare, som från skoldistrikt med övertalig lärartjänst erhållit frivillig förflyttning till annat skoldistrikt.

Stockholm den 14 juni 1935.

Med undersätlig vördnad.